

V Česku se mobilizují zradikalizovaní lidé. Ohrožuje to demokracii, varují vědci

denik.cz/z_domova/radikalizace-ceske-spolecnosti.html

24. října 2022

3

Průměrný článek

24.10.2022

Sto padesát výzkumníků z řad sociologů, politologů, ekonomů, filozofů či mediálních odborníků v reakci na pandemickou, válečnou a energetickou krizi vytvořili instituci, která bude zkoumat a řešit rizika ohrožující demokratický systém v Česku. Chtějí se zasadit o lépe fungující a odolnější českou společnost.

[Kliknutím zvětšíte](#)

 [7 fotografií v galerii >](#)

Z demonstrace s názvem Česká republika na 1. místě na Václavském náměstí v Praze. | Foto: Deník/Radek Cihla

Pandemie, válka na Ukrajině a zdražování energií postihly Českou republiku krátce po sobě. Aniž by se lidé stihli vzpamatovat z jedné krize, už tu byla druhá. Vláda místo toho, aby měla čas hojit rány, musela reagovat na další kalamity. A převratné události nestíhala s veřejností

náležitě komunikovat. Ale někdo si čas udělal: dezinformátoři a šířitelé konspiračních teorií, pro něž tyto podmínky znamenaly zlatý důl. Svou činností uvedli společnost do ještě větší nejistoty a chaosu.

O Ukrajině mluví vysloužilí experti šířící ruskou propagandu. David je sdílí

Protože hrozí, že by takto mohla začít korodovat nejen důvěra občanů v demokratický systém, ale i systém samotný, spojili se sociální vědci z Univerzity Karlovy, Masarykovy univerzity a z Akademie věd a založili **Národní institut SYRI**. Zkratka znamená „systémová rizika“. A právě potenciální rizika pro český demokratický systém tito vědci zkoumají. Chtějí přicházet v reálném čase s řešeními, jak zdejší demokracii ochránit a jak vytvořit odolnější a fungující českou společnost.

Petra Guasti ze Sociologického ústavu Akademie věd vede v SYRI výzkumný tým zaměřený na polarizaci společnosti a populismus. Liberální demokracii, která tu vznikla po roce 1989, přirovnává k pokojové rostlině. „Když si ji koupíte, dáte ji do rohu a nestaráte se o ni, tak vám zvadne. A stejně je to i s demokracií. Musí se pěstovat a znovu si ji už koupit nemůžete,“ vylíčila.

Petra Guasti přednáší na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy teorii demokracie, v SYRI vede výzkumný tým zaměřený na polarizaci společnosti a populismus. Zdroj: Deník/Zuzana Hronová

Populismus a antisystémovost

Varovala také, že během pandemie se významná část společnosti zradikalizovala, a to nejen směrem k populismu, ale ještě dál – tedy až k antisystémovosti. Její vědecká skupina velmi bedlivě sleduje současné protivládní demonstrace a nabádá, že se rozhodně nemají brát na lehkou váhu.

„Dochází tu k mobilizaci radikalizovaných občanů. Zajímáme se, nakolik se zradikalizovali a zda je ještě bude možné ‚deradikalizovat‘, tedy znovu začlenit do komunity a získat jejich důvěru,“ popsala Guasti.

Watch Video At: <https://youtu.be/U5nv3CWZdSA>

Zdroj: Youtube

Dle jejích slov se česká společnost nedělí na vítěze a poražené, ale vznikla tu ještě třetí skupina, která odmítá úplně cokoliv. „Tato skupina C je zatím značně rozdrobená a nakonec se vždy pohádá, nejčastěji o peníze. Ale ve chvíli, kdy rozdrobení nebudou, budou znamenat pro demokratický systém značnou hrozbu,“ vylíčila.

Členové jejího týmu protivládní demonstrace navštěvují a baví se s jejich účastníky, aby zjistili jejich názory a míru jejich vyhraněnosti. „Zajímá nás, jakou část zradikalizovaných ještě zachránit lze a jakou část už se do běžného občanského prostoru vrátit nepodaří. Zkoumáme tu také potenciál politického násilí. V Česku si ho příliš nepamatujeme, ale ve světě k němu v takovýchto krizích dochází,“ řekla Guasti.

Vědci by rádi také přispěli k poznání toho, jak zvládat krize, aniž by to občany dále radikalizovalo. Další z týmů institutu proto zkoumá, jak jde zlepšit odolnost české společnosti a veřejných institucí vůči současným krizím. V čele této skupiny stojí filozofka Alice Koubová z Filozofického ústavu Akademie věd. Upozorňuje na tzv. kulturu

strachu mezi českými občany, tedy naladění vedené nedůvěrou a neochotou spolupracovat. „Aktéři ve společnosti se rizikům spíše uzavírají, než aby se na ně adaptovali,“ uvedla.

Jak žít v nejistotě

Odolnost bere jako naši schopnost uspokojivě žít i v nejistotě, kdy se nedá zaručit stoprocentní bezpečí. „Odolnost není o extrémní síle, ale o schopnosti ochránit zranitelné skupiny či snížit socioekonomické rozdíly ve společnosti,“ vysvětlila. Takové rozdíly totiž podle ní vedou k pocitu nespravedlnosti a od něj se odvíjí neochota spolupracovat na společném cíli.

Velmi důležitý je dle Koubové i způsob, jakým stát komunikuje s veřejností své kroky. „Jde o rozhodující věc, která určí, jak se občané budou chovat,“ upozornila.

Neschopné Česko v čele EU? Lež šíří i neúspěšná kandidátka na senátorku

Právě komunikaci s veřejností a také důvěru ve veřejné instituce, experty a média má na starost sociolog Dino Numerato z Fakulty sociálních studií na Masarykově univerzitě v Brně a jeho tým. Informační chaos v začátku pandemie totiž ukázal, jak nepřipravená na racionální komunikaci česká společnost je. Na veřejnost se živelně a nepřehledně valilo množství zpráv o novém nebezpečném viru.

„Ukázalo se, že vědci nejsou schopni srozumitelně komunikovat s médii a že novináři zase nejsou zvyklí na jazyk vědců. Do toho tu bylo znejistělé publikum, které si nevědělo rady s obrovským množstvím informací a nesrozumitelných grafů a tabulek,“ popsal Numerato.

Docházelo tak ke spoustě nepřesných vyjádření a množily se nejasnosti. Tento komunikační chaos se podle něj stal živnou půdou pro dezinformace a konspirace. Cílem jeho týmu je nyní posílit dialog

v českém veřejném prostoru a snažit se, aby zdejší komunikační prostředí bylo odolnější vůči podobným rizikům.

„Chceme do veřejné debaty přinášet racionální hlas a jasná data a přispívat ke kultivaci komunikace v české společnosti,“ přeje si ředitelka Národního institutu SYRI Klára Šed'ová.

Vakcína Sputnik a demokracie

Jeden z prvních výzkumů Národního institutu SYRI zkoumal, jaké země a proč v pandemii přijaly neschválenou ruskou vakcínu Sputnik. Ukázal, že ji v Evropě využívaly jen ty země, kde správně nefungovala demokracie, nebyla dobře nastavena pravidla a vládli populisté. „Rozhodnutí o dovozu vakcíny Sputnik V nebylo v evropských zemích zdravotní, ale čistě politické, protože země, které měly v pandemii více mrtvých o jeho dovoz neusilovaly více než země, kde byla úmrtnost nižší,“ popsal spoluautor výzkumu Jaroslav Bílek z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Dovezení Sputniku tehdy prosazoval i český prezident Miloš Zeman či premiér Andrej Babiš. Naopak tehdejší ministr zdravotnictví Jan Blatný musel ve funkci skončit i proto, že trval na řádném dodržování pravidel při schvalování léků.

Chcete podpořit svůj oblíbený zpravodajský web? Podpořte nás v internetové anketě Křišťálová Lupa. [Hlasujte ZDE](#).